

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta  
Asiantuntijalausuntopyyntö, HE 131/2025 vp

**Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen lausunto hallituksen esitykseen  
eduskunnalle laiksi alkoholilain muuttamisesta (alkoholijuoman  
toimittaminen, etämyynti ja markkinointi)**

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue kiittää mahdollisuudesta lausua eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi alkoholilain muuttamisesta (alkoholijuoman toimittaminen, etämyynti ja markkinointi).

Hyvinvointialue on lausunut lakiesityksen aiemmasta versiosta vuonna 2024. Lisäksi hyvinvointialue on antanut lausunnon päivitettyyn lakiesitykseen 31.7.2025. Lausunnoissaan hyvinvointialue ei ole kannattanut hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi alkoholilain muuttamisesta.

**Tutkimustieto esityksen vaikutuksista eri kohderyhmiin ja julkiseen sektoriin**

Laajan kansainvälisen näytön perusteella tiedetään, että vaikuttavimmat keinot alkoholihaittojen vähentämiseksi ovat alkoholin korkea verotus, korkea hinta sekä saatavuuden ja markkinoinnin rajoittaminen (WHO 2019, THL 2023a).

Alkoholin kulutuksen kasvaessa haitat kohdistuvat erityisesti haavoittuvassa asemassa oleviin väestöryhmiin, kuten lapsiperheisiin ja iäkkäisiin, päihteitä jo riskitasolla käyttäviin, päihteitä käyttävien läheisiin sekä matalimpiin koulutus- ja tuloryhmiin (Mäkelä ja Warpenius 2024a).

Alkoholien kulutuksen kasvamisella on runsaasti kielteisiä vaikutuksia yhteiskuntaan, kuten työllisyyden ja kansanterveyden heikentyminen sekä sosiaali- ja terveystalouden kuormituksen kasvaminen.

Inhimillisen kärsimyksen lisäksi alkoholinkäyttö aiheuttaa yhteiskunnalle kustannuksia: THL:n arvion mukaan alkoholinkäytön välittömät kustannukset olivat vuonna 2016 noin 870 miljoonaa euroa, josta julkisen sektorin maksettavaksi tuli noin 664 miljoonaa euroa (THL 2023b).

Hyvinvointialue on aiemmissa lausunnoissaan tutkimusnäytön perusteella esittänyt alkoholilain kokonaisuudistuksen hylkäämistä negatiivisten kansanterveys- ja kansantalousvaikutuksien vuoksi.

## Keskeiset huomiot esityksen suhteesta muuhun lainsäädäntöön

Alkoholi ei ole tavallinen kulutushyödyke. Alkoholilain tarkoituksena on vähentää alkoholin kulutusta rajoittamalla ja valvomalla siihen liittyvää elinkeinotoimintaa, jotta alkoholin haittoja käyttäjille, muille ihmisille ja koko yhteiskunnalle voidaan ehkäistä. Hallituksen esittämät muutokset alkoholin toimittamisesta ja rajat ylittävistä etämyynneistä ovat ristiriidassa alkoholilain kansanterveysperustan kanssa. Esitystä on syytä arvioida perustuslain 19 §:n 3 momentin näkökulmasta – julkisen vallan on turvattava jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ja edistettävä väestön terveyttä sekä tuettava perheen ja muiden lapsen huolenpidosta vastaavien mahdollisuuksia turvata lapsen hyvinvointi ja yksilöllinen kasvu. Arviointia on tehtävä myös lapsen oikeuksien sopimuksen näkökulmasta.

Pääministeri Petteri Orpon hallitus toimeenpanee alkoholilain kokonaisuudistusta useilla eri lakimuutoksilla. Alkoholin saatavuutta parantavien ja markkinointia helpottavien lakimuutosten vaikutuksia tulisi kuitenkin käsitellä yhtenä kokonaisuutena.

Kansainvälisesti tarkasteltuna Suomi on toteuttanut vastuullista ja tietoon perustuvaa alkoholipolitiikkaa. Tästä asemasta on syytä pitää kiinni ja

asettamalla etusijalle lasten ja nuorten hyvinvointi, kansanterveys ja -talous sekä sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmän kantokyky.

Jos alkoholilain kokonaisuudistus astuu voimaan, hyvinvointialue suosittaa huomioimaan lainvalmistelun aikana alla olevat keinot, joilla voidaan osittain lieventää lainuudistuksesta aiheutuvia negatiivisia kansanterveys- ja kansantalousvaikutuksia.

### **Rajat ylittävä etämyynti**

Hyvinvointialue ei kannata rajat ylittävästä etämyynnistä esitettyä yli 2,8 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävien alkoholijuomien toimittamista Suomeen. Jos etämyynti sallitaan, rajat ylittävästä etämyynnistä tulee säätää alkoholilaissa samalla tavoin kuin säädetään kotimaisen vähittäismyynnin toimituksien osalta.

Hyvinvointialue suosittaa, että rajat ylittävässä etämyynnissä Suomeen saisi myydä, ostaa ja toimittaa enintään 8-prosenttisia käymisteitse valmistettuja ja enintään 5,5-prosenttisia muulla tavoin valmistettuja alkoholijuomia. Tätä vahvempia alkoholijuomia saisi myydä ja toimittaa vain alkoholiyhtiö Alko.

Jos yli 8-prosenttisten käymisteitse valmistettujen ja enintään 5,5-prosenttisten muulla tavoin valmistettujen alkoholijuomien rajat ylittävä etämyynti sallitaan, Alkon kansanterveysperustainen monopoli heikkenee, mikä heikentää alkoholilain perustavoitetta vähentää alkoholin kulutusta ja ehkäistä alkoholihaittoja.

Hyvinvointialueen näkemyksen mukaan alkoholin etämyynnin ja vähittäismyynnin yhteydessä tulee edellyttää vahvaa tunnistautumista jo ostotilanteessa ikärajavaalvonnan tehostamiseksi. Iän tarkistaminen ja päihtymystilan arviointi ainoastaan toimituksen yhteydessä eivät ole riittäviä keinoja: alkoholijuomien toimittajien ammatillinen osaaminen voi olla heikkoa, ostajien iän ja päihtymystilan arviointi on haastavaa ja

toimituksiin liittyy työturvallisuusriskejä (Valvira 2024, Mäkelä ja Warpenius 2024b).

### **Koeostot**

Lakiesitykseen on kirjattu mahdollisuus viranomaisten toteuttamiin koeostoihin nuorelta näyttävien aikuisten vapaaehtoisten avulla. Jotta koeostoilla olisi tosiasiallisesti vaikutusta toimituksien ikärajavahtoon ja liian päihtyneille toimittamiseen, niitä tulee toteuttaa ympäri Suomen jatkuvasti, jotta niiden avulla voidaan varmistaa elinkeinon vastuullisuus (Valvira 2024). Koeostojen toteuttaminen edellyttää mittavia voimavaroja.

### **Kotimaan vähittäismyynti**

Hyvinvointialue näkee positiivisena kotimaan vähittäismyyntin toimitusten rajoittamisen mietoihin alkoholijuomiin. Aikaisemmasta esityksestä poiketen kotimaan vähittäismyyntistä saisi toimittaa enintään 8-prosenttisia käymisteitse valmistettuja ja enintään 5,5-prosenttisiä muulla tavoin valmistettuja alkoholijuomia. Hyvinvointialueen näkemyksen mukaan saman rajoitteen tulisi koskea myös rajat ylittävää etämyyntiä.

### **Markkinointi**

Hyvinvointialue kannattaa esityksen 50 §:ään sisältyviä alkoholin markkinoinnin rajoituksia. Esityksessä rajoitetaan markkinointia suoratoistopalveluissa sekä tiukennetaan alkoholijuomien markkinoinnin aikarajoitusta televisiossa ja radiossa.

### **Vaikuttajamarkkinointi**

Lakiluonnoksesta on poistettu vaikuttajamarkkinoinnin kieltö sekä mietojen että vahvojen alkoholituotteiden osalta. Hyvinvointialueen näkemyksen mukaan tämä on ristiriidassa alkoholilain ja lapsen oikeuksien sopimuksen kanssa.

Lapset ja nuoret viettävät paljon aikaa sosiaalisessa mediassa ja seuraavat aktiivisesti vaikuttajia. Jos vaikuttajamarkkinointi sallitaan, alaikäiset altistuvat sosiaalisessa mediassa alkoholimarkkinoinnille, mikä ei ole lapsen edun tai alkoholilain tarkoituksen mukaista.

Hyvinvointialueen näkemyksen mukaan alkoholilakiin tulee lisätä vaikuttajamarkkinointia koskevat rajoitukset sekä kotimaisille että ulkomaisille vaikuttajille.

**Anu Mustakari-Ilovuori, vs. Palvelualuejohtaja, Yhteiset sosiaali- ja terveyspalvelut**

PL 33, 02033 Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue

PB 33, 02033 Västra Nylands välfärdsområde

**luvn.fi**

**Viitteet**

Mäkelä, P. ja Warpenius, K. (2024a): Suomalaisten alkoholinkäyttö, juomatavat ja alkoholihaitat : Juomatapatutkimuksen tuloksia. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos THL. Saatavana verkossa:  
<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-554-4>

Mäkelä, P. ja Warpenius, K. (2024b): Alkoholijuomien kotiinkuljetus : Tietopohjaa sääntelystä ja vaikutuksista. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos THL. Saatavana verkossa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-274-7>

THL (2023a): Alkoholipoliittiset menetelmät. Saatavana verkossa:  
<https://thl.fi/aiheet/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/alkoholi/alkoholipoliittiset-menetelmat>

THL (2023b): Alkoholinkäytön haitat muille kuin käyttäjille. Saatavana verkossa: <https://thl.fi/aiheet/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/alkoholi/alkoholihaitat/alkoholinkayton-haitat-muille-kuin-kayttajille>

Valvira (2024): Selvitys sosiaali- ja terveysministeriölle alkoholijuomien kotiinkuljetuksen mahdollistamisesta. Muistio Dnro 4791/2024. Saatavana verkossa: <https://valvira.fi/documents/152634019/203252297/Selvitys-alkoholijuomien-kotiinkuljetuksen-mahdollistamisesta.pdf/>

WHO (2019): The SAFER technical package: five areas of intervention at national and subnational levels. Geneve: World Health Organization.

Saatavana verkossa:

<https://www.who.int/publications/i/item/9789241516419>